

Fenomén Baťa

Bratři Baťovi a jejich
závody

Tomáš Baťa (1876-1932) a počátky jeho podnikání

- V roce 1894 se svými sourozenci založil ve Zlíně obuvnickou dílnu

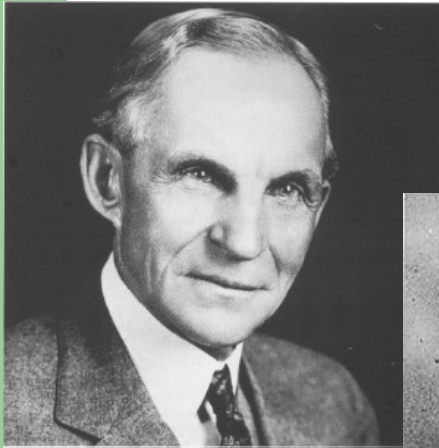

„Baťovky“ a první úspěchy

- Na konci 19. století začala výroba levné plátěné obuvi („baťovek“)
- Později byla postavena první tovární budova, kde pracuje přes 100 zaměstnanců

Zahraniční inspirace (H. Ford, F. W. Taylor)

- Na začátku 20. století Baťa opakovaně „na zkušené“ v USA
- Inspiroval se postupy H. Forda (pásová výroba) a F. W. Taylora (samosprávné dílny)

Bat'ovy závody po vzniku ČSR

- Poválečná krize byla překonána díky snížení výrobních nákladů, včetně mezd a následnému snížení cen (o 50 %)

Rozvoj podniku

- Už na začátku 20. století byla v rámci podniku zahájena strojírenská výroba
- Postupně zavedeny i další provozy (cihelny, papírna, koželužny, letiště, výroba gumového zboží a pneumatik, filmové ateliéry atd.)

Samostatné prodejny

- V roce 1919 měly závody 50 vlastních prodejen v celé ČSR
- Později stavěny i velké obchodní domy (Dům služby v Brně, Liberci, Praze atd.)

V čele Zlína

- V roce 1923 T. Baťa zvítězil v obecních volbách a stal se starostou Zlína
- Po jeho smrti je starostou zvolen ředitel Baťových závodů Dominik Čipera

Rozvoj města

Samospráva dílen a účast na zisku

- Byla zavedena v roce 1924, každé oddělení mělo svůj výrobní i finanční plán
- Někdejší úkolovou mzdu nahradila účast na zisku, jehož část se rozdělovala i mezi dělníky
- Zvýšení motivovanosti zaměstnanců

Sociální politika v podniku

- Vysoké mzdy
- Baťův podpůrný fond
- Levné ubytování a stravování
- Lékařská péče (Baťova nemocnice)
- Podpora volnočasových aktivit (závodní knihovna, závodní kino, Společenský dům)

Finanční nezávislost

- V r. 1919 byla na podnět D. Čipery zřízena podniková spořitelna, kde si zaměstnanci ukládali část mzdy s úrokem 10%
- Firma mohla využívat prostředků z účtů jako kapitál k dalším investicím

Vzdělávání

- V roce 1925 byla založena Baťova škola práce, v prvním roce bylo přijato 80 uchazečů. Ve 30. letech byl počet nově přijatých kolem tisíce
- Téměř třetina zaměstnanců prošla některou ze závodních škol

Reklama a marketing

Nové jaro - nové boty

19 19 12 29 39 49 29 39 59

Čís. 31-34 Kč 25.-
Čís. 31-34 Kč 15.-
Čís. 35-38 Kč 19.-

Ke každé obuvi vhodně punčošky.
Dětské od Kč1.-. Dámské od Kč 2.-.
Pánské ponožky od Kč1.-

Bata

- Typické prvky (loga, „baťovské ceny“, světelné reklamy)
- V r. 1918 začal být vydáván závodní časopis

Zde pneumatiky Bata jsou!

Na nich je každý svého stroje pán,
of slečna, strážník, Moleček i Vlasta Burian!
Jakostí dobrou, láci svou,
bezpečně vždycky vpředu jdou!
Toť pneumatiky Bata jsou!

Bata

Vlasta Burian ve filmu „Tři muži ve šlupce“ (zároveň organizátor)

Kritika Baťova řízení

- Kritizován byl autoritativní styl řízení a zásahy do soukromí
- Protibaťovský román Botostroj byl v r. 1938 zakázán

Expanze do zahraničí

Ročník 3.

Ve Zlíně, dne 17. ledna 1920.

Číslo 3.

SDĚLENÍ ZAMĚSTNANCŮM FIRMY T. & A. BAŤA.

Baťa Shoe and Leather Co
Lynn U. S. A.

Pod touto firmou zřídil, jak se právě dovidáme, náš šéf pan Tomáš Baťa novou továrnu na obuv ve Spojených státech severoamerických, ve které se již pilně pracuje. Mnohý z našich krajanů, a náš dříve zaměstnaných, přihlásil se k spolupráci.

Těší nás upřímně, že i též za oceánem rozšíří si úspěchem cestu pracovní energie a talent tvůrce a majitele našeho závodu a přejeme všem našim novým spolupracovníkům mnoho štěstí a zdaru na americké půdě.

služníkům našeho závodu. Kdo by tedy z těchto hodlal naši nabídky použít, nechť se přihlásí v zásobovacím oddělení. Pole bude rozděleno na půlměsíkové záhony, bude zoráno a nájem bude s jednoho záhonu 30 K.

Z našich prodejen.

Obsluha v obchodech.

Hodnota obchodního personálu určeného k obsluze bezesporně za války klesla. Ti, co byli tak šťastní, že nemuseli se z vlasti vzdát, krčili rameny již první rok války, když přišli do obchodu a byli s nimi opravdu dříve nezvyklým způsobem zacházeni. Tím více však byli překvapeni ti, kteří vzdálení vrátili se z ciziny. Je nutno hledat příčiny.

- Firma expandovala už před první světovou válkou, prodejny a pobočné závody byly zakládány na celém světě

Jan Antonín Baťa

- T. Baťa zahynul v roce 1932 při letecké nehodě
- Jeho nástupcem a novým šéfem Baťových závodů se stal jeho nevlastní bratr Jan Antonín

J. A. Baťa před soudem (1947)

- J. A. Baťa v nepřítomnosti odsouzen za údajnou kolaboraci na 15 let
- Před soudem stanul i D. Čipera (v protektorátní vládě byl ministrem veřejných prací) – byl osvobozen
- Baťovy závody byly konfiskovány

